

*Учасник бою під Крутами –
фундатор краєзнавства
Вінниччини*

Отамановський Валентин Дмитрович

(1893–1964)

Дослідник історії та права, методики краєзнавчої роботи, історії медицини та аптекарської справи, бібліограф, краєзнавець, видавець, громадський і політичний діяч, доктор історичних наук, професор.

Зробив великий вклад в збереження історико-культурної спадщини на Вінниччині.

Брат Іван

Закінчив 5-у Київську гімназію,
навчався на юридичному факультеті
Київського університету та
механічному факультеті Київського
політехнічного інституту, згодом у
Віденському університеті.

*Валентин Отамановський
у 7 класі гімназії*

Брат Семен

*Валентин Отамановський
– гімназист 2-го класу у колі родини. 1903 р.*

Брат Леонід

"Я брав участь разом з українською студентською молоддю в збройній боротьбі проти радянської влади".

Зі спогадів В. Отамановського

29 січня 1918 року Валентин Отамановський у складі студентського куреня брав участь у трагічному бою з більшовицькими частинами під Крутами. Доля присудила йому залишитися в живих. Внаслідок переслідувань прихильників УНР В. Отамановський переїхав до Відня.

З родиною на Великодні свята. 1918 р. Київ

*“ Я є людина слова і обов’язку, і там, де
моя праця цілком відповідала світогляду
та почуттю обов’язку, я працював
віддано, не оглядаючись на власні
інтереси”*

В. Отамановський

**У ЧЕРВНІ 1920 Р. ПОВЕРТАЄТЬСЯ В УКРАЇНУ
ТА ПРИСВЯЧУЄ СВОЄ ЖИТТЯ
НАУКОВО-КРАЄЗНАВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
НА ТЕРЕНАХ ВІННИЧЧИНИ.**

“Вже в 1920 р., взявши участь у створенні з націоналізованих поміщицьких бібліотек Центрально-наукової Книгозбірні для Поділля, я, в порозумінні з місцевими органами влади, намагався зробити її одночасно й базою для розгортання дослідно-краєзнавчої праці. Для цього, на клопотання Подільського Губревкому, цю бібліотеку зроблено філією Всенародної Бібліотеки України й основним завданням її поставлено – зібрати всю літературу про Поділля, всіма мовами.

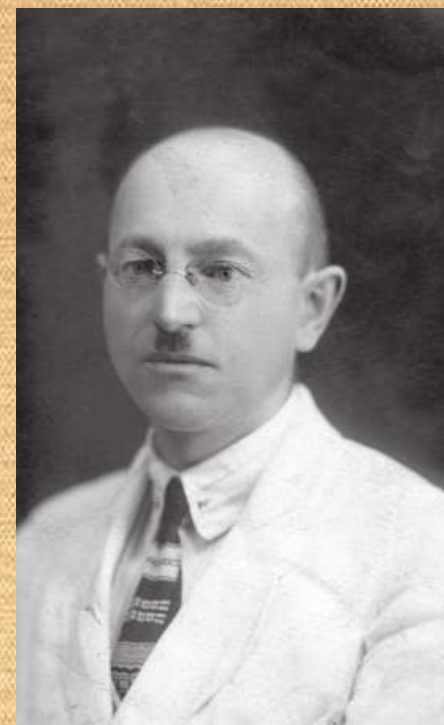
“Автобіографія ув’язненого Валентина Отамановського”

Завдяки зусиллям В. Д. Отамановського у Вінниці відкрито філію Всенародної бібліотеки ВУАН, яка розмістилася в “Мурах” міста.

В. Д. Отамановський спочатку працював завідувачем, а з 1923 р. став директором Філії.

Завдяки його ентузіазму й організаторським здібностям Філія стала провідним науково-краєзнавчим закладом.

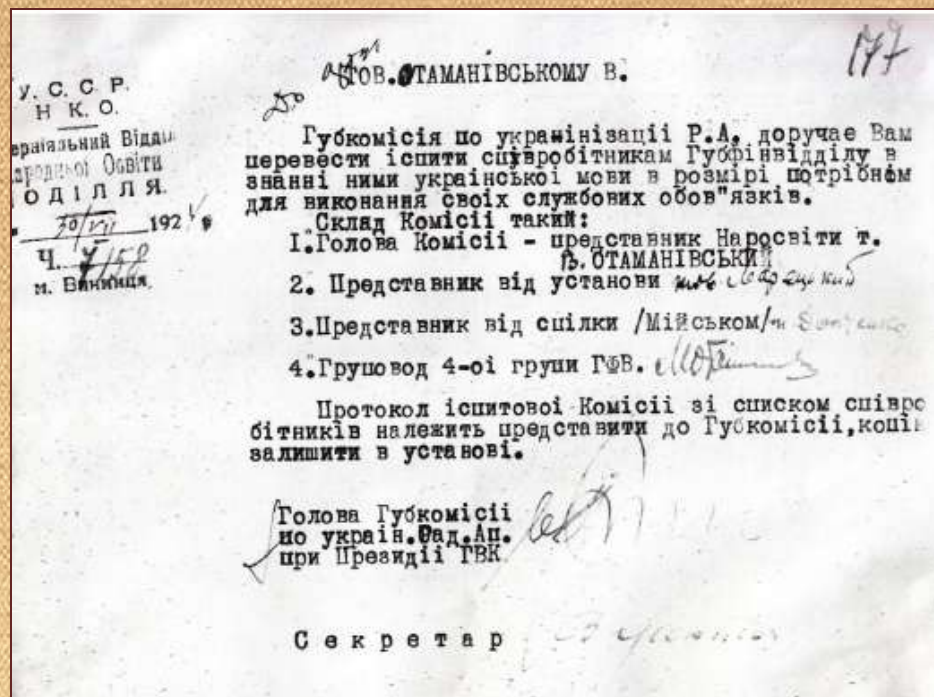
У 1921 р. було відкрито читальний зал. На 1 липня 1923 р. бібліотека вже мала 200 тис. примірників та штат бібліотеки – 16 осіб.

В. Д. Отамановський у 20-ті роки

Особливого значення Валентин Дмитрович надавав таким формам організації бібліотечної роботи, як складання наукової бібліографії краю та формування фонду наукової літератури.

Під його керівництвом зібрано і впорядковано величезний газетний фонд, у якому значну цінність мали видання доби українських визвольних змагань. Подібного опрацювання базових фондів та їх комплектування не мав тоді жоден з регіонів України.

Мандат, виданий В. Д. Отамановському для проведення іспитів на знання української мови працівниками Подільського губфінвідділу

*«Внеском нашим до української науки нехай
буде дослідження та опис цілого Поділля».*
Девіз закладу

З ініціативи В. Д. Отамановського у 1924 р. при Вінницькій філії Всенародної бібліотеки ВУАН було відкрито перший краєзнавчий осередок Вінниччини, науково-методичний центр “Кабінет виучування Поділля”. Валентин Дмитрович – консультант з історії права. Відкриття цієї установи започаткувало систематичне і комплексне дослідження краю та поширення знань з його історії, культури, природи, народного господарства. Як напрям діяльності виокремилася методична робота.

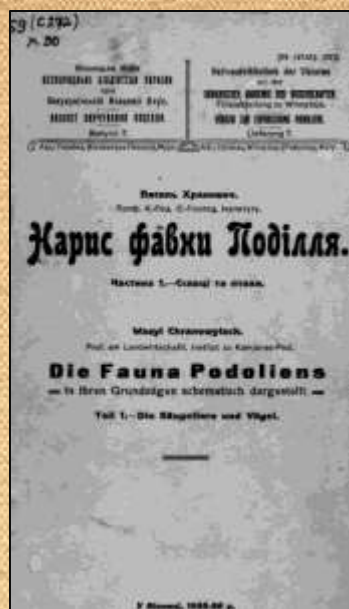
У Вінницькій філії Всенародної бібліотеки ВУАН

В Кабінеті виучування Поділля об'єднав кращі сили дослідників, сприяв публікації їх творів, що склали "Енциклопедію Поділезнавства". Утворено книжковий відділ "Подоліка", що мав найповніший фонд літератури та періодичних видань про Поділля.

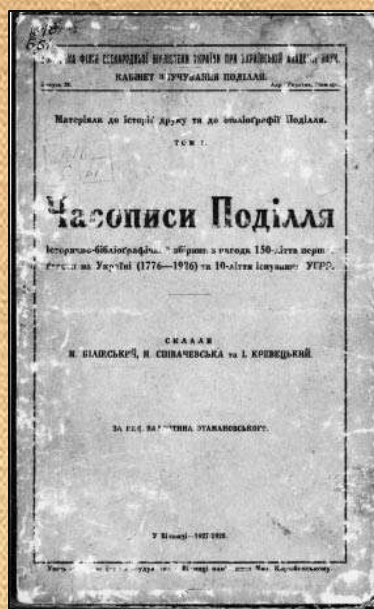
Видання кабінету виучування Поділля за редакцією В. Отамановського

Савостіянов О.
Дика рослинність
Поділля (1925)

Храневич В. Нарис
фавни Поділля (1925)

Часописи Поділля
(1927-1928)

Вінниця, її околиці
та Вінницька округа (1927)

Храневич В. Птахи
Поділля (1925)

*Білінський М.
Вінницький Замок
(1926)*

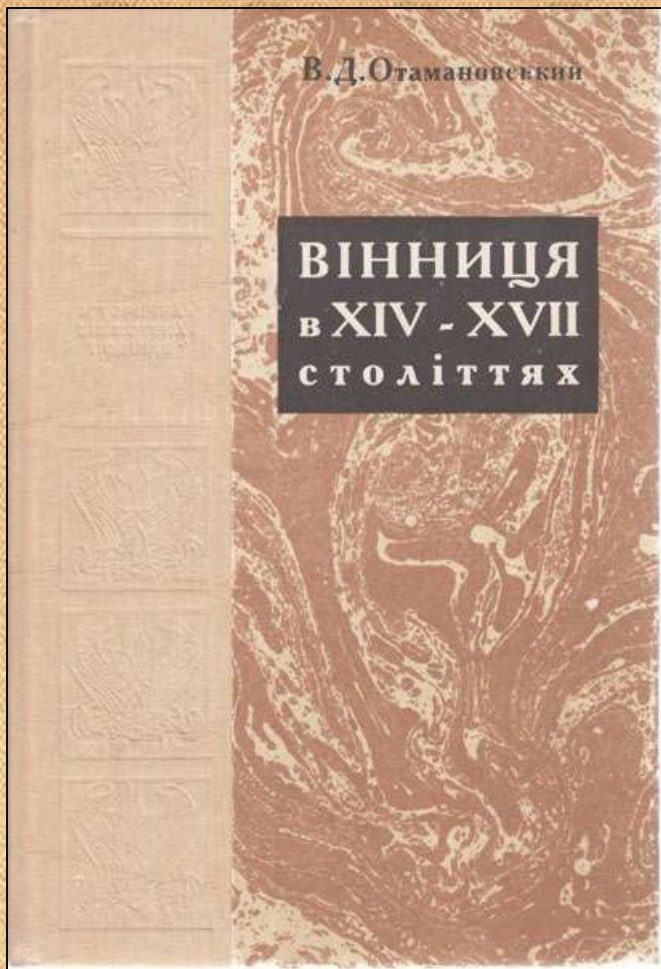
*Сіцинський Є.
Нариси з історії Поділля
(1927)*

*Біруля О.
Ріка Бог та її сточище
(1928)*

Філія та її Кабінет видали 26 праць краснавчого характеру, що склали своєрідну енциклопедію поділлєзнавства. Окремі випуски отримали премії всеукраїнських конкурсів наукових праць, що засвідчує їхню наукову ґрунтовність.

Від 1925 р. до арешту в 1929 р. В. Отамановський очолював науково-координаційну діяльність Кабінету. Цей період був для краєзнавця надзвичайно успішним і в плані його особистої наукової діяльності. Зокрема, увагу Отамановського привернула історія Вінниці XIV-XVIII ст.

Книга про походження та формування м. Вінниці та більшості навколишніх сіл. Детально розглянутий розвиток міського стану - міщанства. Наводяться та аналізуються архівні документи, дотепер значною мірою втрачені. Перше в Україні історико-правове монографічне дослідження міста.

У 1925-1928 рр. здійснював організацію та науково-методичне керівництво мережею краєзнавчих осередків на Поділлі, метою діяльності була підготовка кадрів краєзнавців:

- Засноване Вінницьке округове краєзнавче товариство
- Кам'янець-Подільське наукове товариство при ВУАН (1925 р.)
- Комісія для вивчення Вінниці та її околиць (1927 р.)
- Тульчинське краєзнавче товариство (1927 р.)

*Отамановський В. Д.
Краєзнавство на Поділлі (1926)*

Особливо велику роль у цьому плані відіграла його праця «Краєзнавство на Поділлі, найближчі його завдання та потреби й роль у краєзнавчій праці Кабінету виучування Поділля» (1926 р.).

Академія наук України неодноразово поширювала досвід роботи Кабінету та його керівника, характеризуючи працю подолян як взірець краєзнавчої роботи.

Завдяки зусиллям і науковій праці Валентина Отамановського на Вінниччині здійснено низку далекосяжних заходів зі збереження і розвитку історичної пам'яті, охорони визначних пам'яток історії та культури вінницького краю.

Створено вінницьку комісію увічнення пам'яті Михайла Коцюбинського, реставровано і у 1927 р. відкрито будинок-музей М. Коцюбинського, опубліковано його твори, праці про нього, зокрема, ювілейне видання "Тіні забутих предків". Зібрано кошти і закладено пам'ятник М. Коцюбинському у Вінниці. В 1928 р. він домагається встановлення в Києві пам'ятних дощок у місцях перебування М. Коцюбинського.

Виступ секретаря комісії з увічнення пам'яті письменника Валентина Отамановського на відкритті музею-садиби Михайла Коцюбинського, яке відбулося 1927 року.

Валентин Отамановський піклувався про збереження могили подолянина Степана Руданського та квартири у м. Ялта, де проживав письменник. В 1926 р. він домагається в Українському Комітеті Академії наук України про впорядкування могили Степана Руданського в Ялті й належну її охорону та звільнення помешкання, де проживав свої останні роки С. Руданський, і створення меморіального музею його імені. Цього він добився і щодо музею Л. Українки в Ялті.

Сприяв утворенню пункту астрономічних спостережень (1925-1927). Захоплення історією книгодрукування спонукало створити у 1928 р. Музей друку при Кабінеті. Вчений також готував відкриття філії Природничо-господарського музею, сприяв формуванню експозицій у краєзнавчих музеях у Тульчині та Могилеві-Подільському.

*Перший пам'ятник на могилі
С. Руданського в Ялті.*

Він доклав чимало зусиль до збереження старовинних будівель Вінниці і в першу чергу "Мурів", могили українського композитора П. І. Ніщинського в с. Ворошилівці Тиврівського району, склепу видатного лікаря і хірурга М. І. Пирогова, охорону могили письменника, засновника Вінницької "Просвіти", члена Центральної Ради Д. Марковича, критика галичанина М. Євшана, поховання Січових Стрільців і воїнів Української Галицької Армії, які у 1919 р. померли у Вінниці від тифу в добу визвольних змагань.

Саме В. Отамановський надав перші практичні приклади до студіювання медичного аспекту в ракурсі краєзнавчих досліджень. Саме його роботи з історії медицини та аптечної справи Вінниччини були першими ластівками медичного краєзнавства.

*Робак І.Ю., Демочко Г.Л.
Медичне краєзнавство: визначення та науковий потенціал*

**У 1924-1928 роках досліджував джерела
з історії медицини та аптекарської справи Вінниці.**

Першим дослідженням у цьому напрямку стала праця “До історії медицини та аптечної справи у Вінниці й Вінницькому повіті другої половини XVIII ст.” Цією працею В. Отамановський віддав шану визначному медику Поділля – Т. Г. Яновському.

*Перша сторінка
“Мого каяття”.
1930 р.*

*Дружина вченого – М. І.
Григорєва-Отамановська.
1949 р.*

*Валентин Дмитрович
Отамановський. 1948 р.*

Після Другої світової війни і в часи "хрущовської відлиги" В. Отамановський повертається до наукової діяльності і пише низку історичних праць, зокрема, про Вінниччину (знав 17 мов, опублікував понад 50 праць).

Підготував дві дисертації - німецькою мовою про історію магдебурзького права на Поділлі в XIV - XVIII ст. на здобуття доктора права у Віденському університеті та українською - "Вінницька міщанська громада від XV до кінця XVIII ст.: Еволюція правового стану та устрою на тлі суспільно-господарського розвитку території та міста" на здобуття наукового ступеню в УСРР.

Захистив у Московському ун-ті кандидатську дисертацію "Вінниця як тип українського міста південного Правобережжя XIV - XVIII ст. Еволюція правового стану на фоні соціально-економічного розвитку Побужжя XIII - XVII ст. і процесу утворення станів. Історико-юридичне дослідження" (1946).

Докторська дисертація "Міста Правобережної України під владою шляхетської Польщі від середини XVII - до кінця XVIII ст. Проблема виникнення та розвитку українського феодального міста", яку захистив у Ленінградському ун-ті (1956).

У 1934 р. висланий до м. Казані.
Викладав латинську мову у вищих
навчальних закладах Краснодар,
Ташкента, Сімферополя, Саратова,
Ленінграда (1940-1950). З 1958 р. зав.
кафедри латини в Харківському
медичному інституті.

Посмертно реабілітований
11 серпня 1989 року.

Харків. 1963 р.

Використані джерела:

Барцьось В. Валентин Отамановський – учасник бою під Крутами і відомий історик-красзнавець Поділля [Електронний ресурс] / В. Барцьось // Всеукр. об-ня СВОБОДА : офіц. сторінка. – Вінниця. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://bit.ly/2DCKcvK> (дата звернення: 26.01.2018), вільний. – Назва з екрана.

Робак І. Ю. Валентин Отамановський – революціонер, вчений, організатор науки [Електронний ресурс] : монографія / І. Ю. Робак, З. С. Савчук. – Харків : Колегіум, 2013. – 183 с. – Електрон. вид. – Режим доступу: <http://bit.ly/2rEHHNP> (дата звернення: 26.01.2018), вільний. – Назва з екрана.